

Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього

Людина диференційовано ставиться до фактів свого буття.

Її цікавить не просто істина, яка б представляла об'єкт таким, яким він є сам по собі, але значення об'єкту для людини, для задоволення її потреб.

Індивід диференціює факти свого життя за їх значущістю, дає їм **оцінку**, реалізує **ціннісне відношення** до світу.

Цінністю є для людини все, що має для неї певну значимість, особистий або суспільний сенс.

Цінність розглядають

- як предмет, що має яку-небудь користь та здатен задовольнити ту чи іншу потребу людини;
- як ідеал;
- як норму;
- як значимість чого-небудь взагалі для людини або соціальної групи та інше.

Філософське вчення про цінності та їх сутність
називається **аксіологією**
(від грец. axios – цінність та logos – вчення)

Аксіологія стала можливою завдяки розрізненню понять буття та блага. Це сталося у філософії Канта, який протиставив сферу моральності сфері природи, а практичний розум – теоретичному розумові.

Виокремлення феномену значимості **буття** для людини й призвело до філософії цінностей з її основним питанням “Що ж таке цінність й які її джерела?”

Кожній сфері буття людини відповідають певні цінності:

- природні цінності
(чисте повітря, вода, родючі ґрунти)
- біологічні, вітальні цінності
(здоровий стан організму)
- психічні цінності
(певні душевні стани, наприклад, закоханості, радості)
- соціальні цінності
(злагода у суспільстві, зайнятість населення, мир)
- духовні цінності
(найвищі ідеали людства, наприклад, добро, свобода, прекрасне і предмети культури, в яких вони втілились, наприклад, художні твори, моральні, релігійні системи)

Два підходи до розуміння природи цінностей

```
graph TD; A[Два підходи до розуміння природи цінностей] --- B[Об'єктивістський]; A --- C[Суб'єктивістський];
```

Об'єктивістський

передбачає, що цінності існують об'єктивно, незалежно від свідомості суб'єкта, а він може лише правильно чи неправильно оцінювати, використовувати їх

Суб'єктивістський

передбачає, що цінності творять (конституують) суб'єкти, тобто цінністю є все, чому люди свідомо надають перевагу

Класифікація цінностей:

- 1) Традиційно цінності поділяють на матеріальні та духовні. Але в результатах людської діяльності матеріальне і духовне взаємопроникають і чітко розмежувати їх неможливо. Доречніше вести мову про цінності, які задовольняють матеріальні, духовні, а також душевні (психічні) і соціальні потреби.
- 2) Цінності-цілі (найзагальніші життєві орієнтири , які не потребують обґрунтування) й цінності-засоби (втілюють у собі певну ситуативну мету) виокремлюють з огляду на роль цінностей у житті людини.

Людина та її життя повинні розглядатись як цінність-ціль.

Функції цінностей:

- Конституювання сенсу життя
- Орієнтаційна
- Нормативна

Футурологи та філософи про стратегії майбутнього

Більшість дослідників, міркуючи про майбутнє людства, висловлюють стурбованість стосовно того, що у найбільш розвинутих культурах ХХ ст. техніко-економічна компонента не тільки домінувала, але й іноді придушувала культурно-етичну складову.

У зв'язку з цим постає завдання переходу від техногенної цивілізації до антропогенної, де основною цінністю була б людина.

Еріх Фромм наголошував на тому, що не можна нехтувати цінностями, розвинутими гуманістичною традицією, згідно з якою " варто робити лише те, що потрібно людині для її зростання, радості, розуму тому, що це прекрасно, що це є добрим, що це є істиною". Бо інакше людина перестане бути людиною й стане річчю серед інших речей.